Ja nijesam toga mišljenja. Bilo bi neprirodno. Ne možemo, dok imamo posla s ljudima, ignorirati zakone ljudske psihologije. Ni ondje, gdje ona, možda, nije savršena. Ljudi smo. A ljudska narav traži, očekuje, da se dobru oda počast. Otkako svijet postoji, društvo je honoriralo one, koji su bili za nj zaslužni: koje je smatralo nositeljima i slugama velikih ideala; gledalo je u njima dobrotvore; smatralo, da im duguje zahvalnost. I, tu im je zahvalnost i izricalo: u kojoj god formi; na koji god način. A nije to nikada bila samo satisfakcija čovjeku; uvijek je to bila i satisfakcija dobru. I, psihološki, poticaj na dobro. Ne samo kod »malih« ljudi, koji nikada — ni kad su dobri — na sebe posve ne zaboravljaju — a puno će nas uvijek biti takvih: i među apostolima, i među svećenicima, i među slugama oltara — nego i kod onih najidealnijih. I takvima je, Božjim, ljudima drago, kad vide, da nijesu u svojim idealima osamljeni: da se i drugi — a osobito oni pozvani i autoritativni — s njima identificiraju; da mogu računati na njihovo razumijevanje i pomoć. Uvijek je težak osjećaj neshvaćenosti, osamljenosti, izolacije. Mnoge i mnogo puta. Nije, sigurno, badava. Nije na štetu, ni njihovu ni njihove okoline.

I problem pohvala i odlikovanja jedan je od vječnih psiholoških i socijalnih problema. I u Crkvi. Treba mu tražiti rješenje. Po mogućnosti najbolje. Po mogućnosti najpraktičnije. Po mogućnosti najkršćanskije!

Dr Č. Č.

NIJE IM UZALUD PROPOVIJEDAO

Bile u jednom našem većem gradu korizmene konferencije: kroz tjedan dana. I ja sam ih slušao. Strani ih je jedan konferencijer držao. Solidno. U posve crkvenom i kršćanskom duhu. Na bazi Evanđelja. S mnogo duha i psihološke intuicije, pa i psihološke finoće. S puno erudicije i vješto probrana dokumentiranog materijala. S duboko humanom pointom. I s uvjerenjem je govorio. I originalno. I impresivno. Finim jezikom, dikcijom, stilom. Mislilac je i rođeni govornik: vidjelo se to odmah; već prvu večer. Pogodio je ton. Zna, kako treba govoriti današnjem gradskom čovjeku. Kao stvoren je za svoj posao.

Na juriš je osvojio publiku. Slušali su ga netremice: istegnutih vratova. Kroz svih sedam večeri ni cigla jedna osoba nije izišla iz crkve, dok ne bi svršio. Dolazili su i u sakristiju, da mu čestitaju. I mi smo svećenici, svi, bili zadovoljni i oduševljeni.

Mislio sam: to će biti senzacija u našemu gradu. Iza prve večeri bit će svaki dan u crkvi gužva.

A nije bilo gužve. Nije nijednu večer bilo »navale«. Nije bilo ni očekivanog porasta od večeri do večeri; pohod je bio ujednačen i konstantan: osrednji. Nije bilo osipanja, ali nije bilo ni primicanja. Mondeni svijet, koji je jedamput izgubio interes za religiozno, teško je dovesti natrag u crkvu, pa i ako mu nudiš dijalog pod najlojalnijim i najprivlačnijim uslovima: pa i ako ga pitaš duhovnim delikatesama. Gradske su mase — i one krštene — očito ostale ravnodušne i prema korizmi i prema temama sa afiša. Ne zanima ih problem religije. Ne žele suvišnih uznemiravanja. Ne žele ni senzacija te vrsti. Vole svoj »mir«.

Našlo se ipak u crkvi barem nekoliko stotina ljudi, koji očito nijesu bili njezini svagdanji, pa ni redoviti gosti. Bilo je među njima i školovana svijeta. Bilo je i omladine, i studenata.

Samo — ispovijedi je bilo malo. Nijesmo se morali previše umarati po ispovjedaonicama. Slušali su ga, ti ljudi, s interesom i s odobravanjem, ali — konsekvencija nijesu povlačili. Ostajali su na pola puta. Povlačili su se pred skrajnjim zahtjevima. I kojima je od njih konferencijer osvojio um, nije srce. Odlazili su iz crkve natrag kući i u život — neobraćeni. Nijesu prelazili Rubikona. Najviše je i među njima bilo Nikodema (Iv. 3, 1—21), Josipa (Iv. 19, 38), »bogatih mladića« (Mat. 19, 22; Mark. 10, 22; Luk. 18, 23). Bogatih željama. Teško, da ih je bilo puno bogatih novcima.

Bilo je to, s te strane, razočaranje. I za mene. Pomalo mi je bilo i žao konferencijera. I rekao sam mu to.

On se nije pokolebao. Govorio je svake večeri s istim žarom i s punim zalaganjem: vedro i optimistično. Citirao mi je izjavu jednoga sveca — nijesam više siguran kojeg — da je i jedna duša »dovoljno velika crkva«.

I ja sam malo o toj stvari razmišljao. Znam, kako obično asceti odgovaraju na ovu poteškoću. Učini dužnost! kažu. Ponudi dušama kruh i spasenje! Ne prime li ga, nijesi ti kriv. One će odgovarati. Ti si dao Bogu slavu: Bog će ti i platiti. Njemu prepusti grješnike! Njemu i njegovoj milosti: njegovu milosrđu! »Clama, ne cesses!« (Iz. 58, 1). »Vae — mihi est, si non evangelizavero!« (1. Kor. 9, 16).

To je, sigurno, odgovor, koji uvijek vrijedi. I u najočajnijoj, i u najbeznadnijoj, situaciji. Ali praktično nije potpun. Nije ni posve realan. Valja uvijek dodati: Nijesi se trudio uzalud. Posijao si sjeme. Niknut će ono: kad li, tad li. Niknut će u srcu mnogih, koji su te slušali. Čudni su, tajanstveni i tihi, putevi milosti. Bogu se ne žuri; on je strpljiv s dušama, ali ih lako ne ispušta iz ruku, kad ih je jedamput uhvatio: pa makar samo za rukav ili za nogavicu. Raste njegovo sjeme, i dok njegov ljudski sijač »spava i ustaje, noću i danju«. Božja »zemlja sama od sebe donosi rod, najprije vlat, onda klas, onda puno zrno u klasu«. I »odmah — nasta žetva« (Mark. 4, 26, 29). »Drugi je, koji sije, drugi, koji žanje«, a vesele se obojica: »i onaj, koji je sijao, i onaj, koji žanje« (Iv. 4, 36, 37).

Baš je tako pomislio sam u sebi, dok sam promatrao ona lica i one tipove po crkvi. I sve one različite fizionomije: ozbiljne, nasmijane, zamišljene, nemirne, istrzane, nervozne.

Nije im uzalud propovijedao. Nijesu se ispovjedili. Ali jesu, kroz njegovu besjedu, ugledali ili, barem, naslutili Boga. Nikada ih više neće posve ostaviti misao na njega. Uvijek će im se nanovo Bog u duši javljati. Sjetit će ga se, kad im bude najteže. Zazvat će ga tada. Neće zdvojiti. Bog će im kucati na srce. Izlazit će im na oči, progonit će ih, strašit će ih: u časovima kušnje i napasti; u njihovim posrtajima i grijesima. Izronit će odjedamput odnekle pred njih u trenucima velikih životnih odluka. Pomoći će im, da se opredijele plemenito i dobro. I kršćanstvo su ugledali kroz njegovu besjedu. Autentično kršćanstvo: razumno, logično, humano, mirotvorno. Neće se više lako na nj nabaciti blatom. Neće im njihova probuđena savjest dati, da to učine. Imuni će zauvijek biti od plitkih kleveta na nj. Neće nikada više vjere nazvati glupošću, ni svakoga svećenika šarlatanom i licemjerom. Čuli su, eto, iz usta jednoga svećenika

mnogu mudru i veliku istinu života. Zamislit će se u nju koji put. Bit će, iza ovih konferencija, ipak drugi ljudi. Možda grješnici i bijednici, ali nikada više bezvjerci; nikada više cinici i materijalisti iz principa. Nekoliko će, eto, ljudi iz naše okoline, između naših suvremenika i sugrađana, postati boljima. I život će oko nas i oko njih biti bolji i ljepši: koliko toliko. A zar to već nije puno? Zar to već nije, za mnoge od njih, pola obraćenja? Božje je sjeme već proklijalo u njihovim dušama; u njih stotinu, dvije. Samo je pitanje vremena i tempa, samo je, budimo točniji, pitanje intenziteta Božje milosti i stupnja njihove dobre volje, kad će ono izrasti u klas i kad će dozreti. Milost im je za petama. Jedamput će joj već pasti u ruke; jedamput će već pred njom kapitulirati. I potpuno. I konačno. Možda će jednoga lijepog dana, prije nego što i misliš, kleknuti i u ispovjedaonicu. A možda i neće, tako brzo. Ali — u crkvu će, sigurno, unići još koji put. I prekrstit će se koji put. Naći će se duhovno s Kristom oči u oči: bilo gdje i bilo kada. Možda baš u ovoj istoj crkvi, kad nikoga u njoj ne bude. I past će, kad li tad li, pred njim na koljena. Makar i u dvanaesti čas. Makar i na smrtnoj postelji. Spasit će se. Teško, da neće. Gledaju u Boga. Štuju ga. Stide ga se. Zovu ga. A »quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit!« (Joel 2, 32.; Dj. Ap. 2, 21.; Rim. 10, 13). A jedan od njih, ili dvojica-trojica, postat će možda, od sutra, i pravednici. Sô. Kvasac. Elita. Apostoli bez kolara. Jedni od onih nekoliko pravednika iz Sodome, što otkupljuju i spasavaju svijet (Post. 18, 32). Zar ih i danas, svi, ne susrećemo — te nepoznate i povučene Božje ljude, — po crkvenim kutovima, klupama i ispovjedaonicama? A nitko od nas ne zna, kako su tamo došli, ni tko ih je doveo.

Ne, ne! Ne smijemo mi svećenici previše brzo otresati praha s nogu (Mat. 10, 14.; Mark. 6, 11.; Luk. 9, 5), kad nas negdje ne prime; kad negdje odmah ne uspijemo. Ne smijemo ni previše brzo izlaziti pred ljude s ultimatumima: »Vama je najprije trebalo da se govori riječ Božja, ali, kad je odbacujete i pokazujete, da nijeste dostojni života vječnoga, evo se okrećemo k drugima!« (Dj. Ap. 13, 46.; 28, 28). Nemamo mi ni apostolske intuicije, ni apostolskih ovlaštenja.

Ne, ne! Nijesu badava naše propovijedi, ni kad ih držimo u polupraznoj crkvi. Nijesu badava ni naši pastoralni napori. Nijesu ni onda, kad nam izgledaju uzaludni, jalovi, besciljni. »Semper aliquid haeret!« Dosta, da Bog od toga započne djelo, proces, nečijeg spasenja. I da ga dovrši. Na svoj, misteriozni, božanski način. Kao sa dvorjanikom etiopske kraljice (Dj. Ap. 8, 26—40). Kao sa stotnikom Kornelijom u Cezareji (Dj. Ap. 10, 1—48). Kao sa Savlom i Barnabom u Antiohiji (Dj. Ap. 13, 2).

Masovno je kršćanstvo i onako uvijek iluzija. Bog spasava svijet (1. Tim. 1, 15.; 2, 4): manjinom izabranih i čudesima svoga milosrđa!

Dr Č. Č.

BIBLIJSKA ČITANJA NA MISI

Vijeće za provođenje Uredbe o sv. Liturgiji izdalo je Red biblijskih čitanja za ferijalne dane i za Mise III i IV reda koje nemaju vlastitih čitanja. Taj Red nije obvezatan nego se može dozvoliti za upotrebu na molbu biskupskih konferencija. Čuli smo da su Slovenci dobili za to dozvolu.